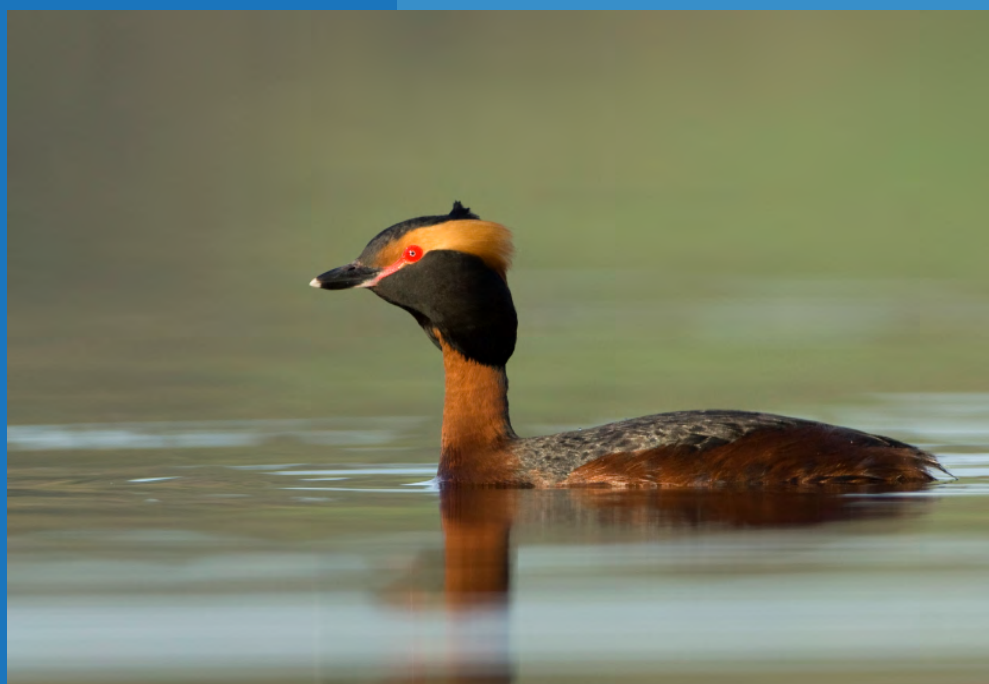

Fylkesmannen
i Nord-Trøndelag

Status for horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag

Inge Hafstad og Tom Roger Østerås

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag miljøvernnavdelingen

R A P P O R T

1- 2011

TITTEL:

Status for horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag 2010

DATO:

7. april 2011

FORFATTERE:

Inge Hafstad
Tom Roger Østerås

ANT. SIDER:

16

Refereres som:

Hafstad, I. & Østerås, T.R. 2011. Status for horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag 2010. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Miljøvernnavdelingen. Rapport 1-2011. 16 s.

AVDELING/ENHET

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag,
Miljøvernnavdelingen

ANSV. SIGN:

Fylkesmiljøverndirektør Svein Karlsen

EKSTRAKT

Rapporten gir en oversikt over hekkende bestand av horndykker i Nord-Trøndelag i 2010 og sammenligner dette med den landsomfattende kartleggingen som Norsk Ornitologisk Forening (NOF) foretok i 2007. I 2010 ble det i undersøkelsesområdet påvist 86-88 par hekkende horndykkere, noe som er seks mindre enn i 2007. Nedgangen er ikke stor, og det er alltid noen feilkilder som gjør at når resultatene fra de to årene sammenlignes må det sies at bestanden av horndykker er forholdsvis stabil i Nord-Trøndelag. Årlige undersøkelser vil kunne avdekke om nedgangen er reell.

Flere aktuelle tjern og innsjøer uten påvist horndykker er besøkt både i 2007 og 2010. Disse er ikke med i resultattabellen.

Stikkord

Horndykker. Fugler. Leksdalsvatnet.
Rødliste. Rømt oppdrettslaks.
Yngelovervåking. Fiskeregler.

1 Forord

Midler til kartlegging av horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag i 2010 ble stilt til disposisjon av Fylkesmannen i Troms som av Direktoratet for naturforvaltning er tildelt koordineringsansvaret for den nasjonale handlingsplanen for horndykker i Norge.

I handlingsplanen er det skissert ulike tiltak man kan anta og ha effekt i forhold til horndykker. Det er derfor et ønske om mer kunnskap om effekter av de ulike tiltak. I 2010 ble det derfor brukt på overvåkning, kartlegging av bestander som i Nord-Trøndelag og forskning på interaksjonen mink og horndykker for å få mer kunnskap om hvilke tiltak som kan ha effekt i forhold til horndykkerbestanden.

Kartleggingen er gjennomført i all hovedsak av Tom Roger Østerås, med god hjelp av Per Inge Værnesbranden og Magne Husby. I tillegg er det hentet ut informasjon om forekomst av horndykker via www.artsobservasjoner.no. Takk til alle som har lagt inn horndykkerobservasjoner der. Tore Reinsborg og Inge Joar Indahl har også bidratt med utfyllende opplysninger om horndykker.

Steinkjer april 2011

Inge Hafstad
Seniorrådgiver
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Innholdsfortegnelse

1	Forord	3
2	Sammendrag	5
3	Innledning	6
3.1	Horndykkeren om vinteren	8
4	Metode	11
5	Resultater	12
6	Diskusjon	15
7	Referanser	17

2 Sammenheng

Det første dokumenterte hekkefunnet for horndykker *Podiceps auritus* i Nord-Trøndelag var et par som hekket i Nesvatnet i Levanger kommune i 1953. Arten spredte seg etter hvert ut over i fylket og rundt 1970 var arten kjent som hekkefugl i 12 tjern og innsjøer i fylket, fortrinnsvis på Innherred.

I 2007 gjennomførte Norsk Ornitologisk Forening en landsdekkende kartlegging av arten med tanke på å bedre kunnskapen om horndykkerens hekkebestand. Totalt ble det registrert 648-736 hekkende par med horndykker på til sammen 304 lokaliteter i hele Norge. Flest horndykkere ble det funnet i Nord-Trøndelag med 193-211 par på til sammen 76 lokaliteter. Det ble søkt etter arten i minst 207 innsjøer og tjern, inkl. del-lokaliteter i de større innsjøene. Deretter fulgte Troms og Nordland fylker med henholdsvis 175-195 hekkende par og 130-148 hekkende par (Øien m.fl. 2008).

Nord-Trøndelag fylke ligger med bakgrunn i dette innenfor det som regnes som artens kjerneområde i Norge. Horndykkeren forekommer i størst antall i lavereliggende eutrofe tjern og innsjøer på østsida av Trondheimsfjorden. Leksdalsvatnet i Verdal/Steinkjer har den største hekkebestanden i fylket, og mest sannsynlig den innsjøen i hele Norge med den største hekkebestanden av horndykker. I 1966 ble bestanden her anslått til 25 – 35 par. I 2007 var bestanden 45 par, og i 2010 ble det registrert 44 par.

Kartleggingen i 2010 er ikke en fullstendig kartlegging av hele fylket, men en kartlegging/overvåking av de lokalitetene som er foreslått som overvåkingsområder i den nasjonale handlingsplanen for horndykker (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Undersøkellesområdet består derfor av lokaliteter i kommunene Stjørdal, Levanger og Verdal. På grunn av at Leksdalsvatnet er den viktigste lokaliteten for horndykker i fylket ble også Steinkjer kommune sin del av Leksdalsvatnet tatt med i undersøkelsesområdet.

Alle kjente hekkelokaliteter i undersøkelsesområdet besøkes i siste halvdel av mai, eller første halvdel av juni. Observasjoner tidligere på våren kan gi feilaktige resultater fordi det da fortsatt kan være fugler på trekk man ser. Fra midten av juni vil vegetasjonen på hekkelassene ha vokst såpass mye at det kan være vanskelig å finne alle fuglene. I tillegg blir det også undersøkt andre aktuelle områder med tanke på nye etableringer av horndykker. Resultatene fra kartleggingen i 2010 tyder på at bestanden av horndykker har vært forholdsvis stabil siden 2007.

3 Innledning

Horndykkeren er en forholdsvis ny art i norsk fauna og etablerte seg som hekkefugl på Helgelandskysten i begynnelsen av 1800-tallet (Boie 1822, Collet 1881). Det første dokumenterte hekkefunnet for horndykker i Nord-Trøndelag var et par som hekket i Nesvatnet i Levanger kommune i 1953. Arten spredte seg etter hvert ut over i fylket og rundt 1970 var arten kjent som hekkefugl i 12 tjern og innsjøer i fylket, fortrinnsvis på Innherred (Øien m.fl. 2008).

Horndykkeren er i den reviderte rødlisten, som Artsdatabanken publiserte høsten 2010, tatt ut av rødlisten (Kålås m.fl. 2010). Imidlertid ble den listet som sterkt truet (EN) i rødlista 2006. Den ble vurdert som sterkt truet ut fra en forholdsvis liten bestand, og at bestanden i Norge og i de andre nordiske landene var i tilbakegang (Gjershaug m.fl. 2006).

Med bakgrunn i horndykkerens status som sterkt truet i rødlisten anno 2006 gjennomførte Norsk Ornitologisk Forening (NOF) i 2007 en landsomfattende kartlegging av horndykker. Hekkebestanden ble da estimert til 750 til 850 par (Øien m.fl. 2008). Undersøkelsen konkluderer med arten har økt både i antall og utbredelse med noen unntak. I bl.a. Nordland og Troms ble det registrert nedgang, men disse tallene trenger ikke være reelle da arten på andre lokaliteter i nærheten hadde økt i antall.

Ut fra artens rødlistestatus i 2006 ble det utarbeidet en handlingsplan for arten i 2009. NOF utarbeidet et naturfaglig grunnlag for handlingsplanen som blant annet inneholdt forslag til tiltak. Handlingsplanen ble ferdigstilt av Direktoratet for naturforvaltning (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Hovedmålsettingen med handlingsplanen er:

- Horndykkeren skal finnes utbredt med en livskraftig bestand innenfor artens naturlige utbredelsesområde i Norge.
- Dagens totalbestand på 750 – 850 hekkende par skal økes til 1000 – 1500 par.
- På kort sikt skal horndykkeren forvaltes som en sårbar og hensynskrevende art, der hensynet til å opprettholde de regionale bestandene i Norge krever tiltak på habitatnivå.

Et av tiltakene i handlingsplanen er å etablere et årlig kartleggings- og overvåkingssystem for horndykkeren fra sesongen 2010. I Nord-Trøndelag er kommunene Stjørdal, Levanger og Verdal definert som overvåkingsområde. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har på eget initiativ inkludert den delen av Leksdalsvatnet som ligger i Steinkjer kommune. For å registrere eventuelle endringer i hekkebestanden skal antall hekkende par horndykker i undersøkelsesområde telles opp årlig. I 2014 er det planlagt en ny landsdekkende totalkartlegging av horndykker, og da blir også hele Nord-Trøndelag kartlagt.

De siste års kartlegginger og fokus på arten gjennom arbeidet med rødlisten i 2006, NOFs nasjonale kartleggingsprosjekt og arbeidet med handlingsplanen har bedret kunnskapsgrunnlaget for horndykker i Norge. Med bakgrunn i den kunnskapen som er blitt innhentet de siste årene ble arten tatt ut av rødlisten når Artsdatabanken la frem revidert rødliste høsten 2010. Imidlertid er arten fraværende i en del av de tidligere faste hekkeområdene, mens arten er stabil eller svakt økende i andre områder, og det er fortsatt behov for oppfølging av horndykkerbestanden. Handlingsplanen vil være et viktig redskap for å sikre en levedyktig bestand av horndykker på kort og lang sikt, regionalt og nasjonalt.

Nord-Trøndelag fylke ligger innenfor det som regnes som artens kjerneområde i Norge. NOFs undersøkelse i 2007 konkluderte med at det i Nord-Trøndelag var mellom 193-211 par

hekkende horndykkere i 2007 på til sammen 76 lokaliteter. Det ble søkt etter arten i minst 207 innsjøer og tjern i Nord-Trøndelag, inkl. del-lokaliteter i de større innsjøene. Deretter fulgte Troms og Nordland fylker med henholdsvis 175-195 hekkende par og 130-148 hekkende par (Øien m.fl. 2008).

I Nord-Trøndelag forekommer horndykkeren i størst antall i lavereliggende eutrofe tjern og innsjøer på østsida av Trondheimsfjorden. Leksdalsvatnet i Verdal/Steinkjer har den største hekkebestanden i fylket, og mest sannsynlig den innsjøen i hele Norge med den største hekkebestanden av horndykker. I 1966 ble bestanden her anslått til 25 – 35 par. I 2007 var bestanden 45 par, og i 2010 ble det registrert 44 par.

Fig 1: Flyfoto over AUSA i Leksdalsvatnet i Verdal kommune © Norge i Bilder

Horndykkeren hekker normalt i eutrofe sjøer og tjern, vanligvis i lavlandet. Her hekker den hovedsakelig i grunne partier med rik bunnvegetasjon av tusenblad *Myriophyllum alterniflorum*, kransnålalger *Characeae sp.* og tjønnaks *Potamogeton natans*. Eggene legges

vanligvis fra midten av mai på et flytende reir i grunne bukter med mange små «sivøyer» bestående av blant annet elvesnelle *Equisetum fluviatile*, sjøsivaks *Scirpus lacustris* og takrør *Phragmites australis* (Gjershaug m.fl. 1994).

Horndykkeren lever hovedsakelig av små fisk og forskjellige vanninsekter. Stingsild *Gasterosteus aculeatus*, ål *Anguilla anguilla* og yngel av ørret *Salmo trutta* er de viktigste fiskeartene. Fisk utgjør bare en del av dietten, og forskjellige vanninsekter utgjør hoveddietten hos horndykker. Dette inkluderer larver og voksne av blant annet nebbmunner *Hemiptera sp.*, nettvinger *Neuroptera sp.*, steinfluer *Plecoptera sp.*, biller *Coleoptera sp.* vannnymfer *Zygoptera sp.* og døgnfluer *Ephemeroptera sp.* (Cramp m.fl. 1977).

Truslene mot arten er først og fremst forstyrrelser i hekketida, gjengroing av hekkeplasser og til dels blir en del horndykkere tatt i fiskegarn, fortrinnsvis om våren. Mink *Mustela vison* kan lokalt være en trussel og en reduksjon av minkebestanden vil kunne ha positiv effekt for horndykkeren lokalt.

3.1 Horndykkeren om vinteren

Horndykkeren trekker bort fra hekkeplassene etter at hekkingen er over og ungfuglene er flygedyktige. Likevel holder en del fugler stand på lokaliteten fram til at isen legger seg, men da må de naturlig nok trekke ned til saltvann. I september 2007 ble det observert opptil 40 ind. på Lømsen; Steinkjer. Horndykker er derfor ingen utpreget trekkfugl, men enkelte individer trekker til de britiske øyer og langs kysten av Nord-Europa fra Danmark og sørover til Nederland. Imidlertid viser vintertellinger at forekomsten av horndykkere i grunne skjermede område langs kysten av Helgeland og sørover til Sunnmøre er betydelig. En ikke ubetydelig del av vinterbestanden for horndykker i Norge befinner seg i Trondheimsfjorden, og da spesielt i områdene rundt Tautra (Stueflotten 2006, Svorkmo-Lundberg m.fl. 2006, Gjershaug m.fl. 1994).

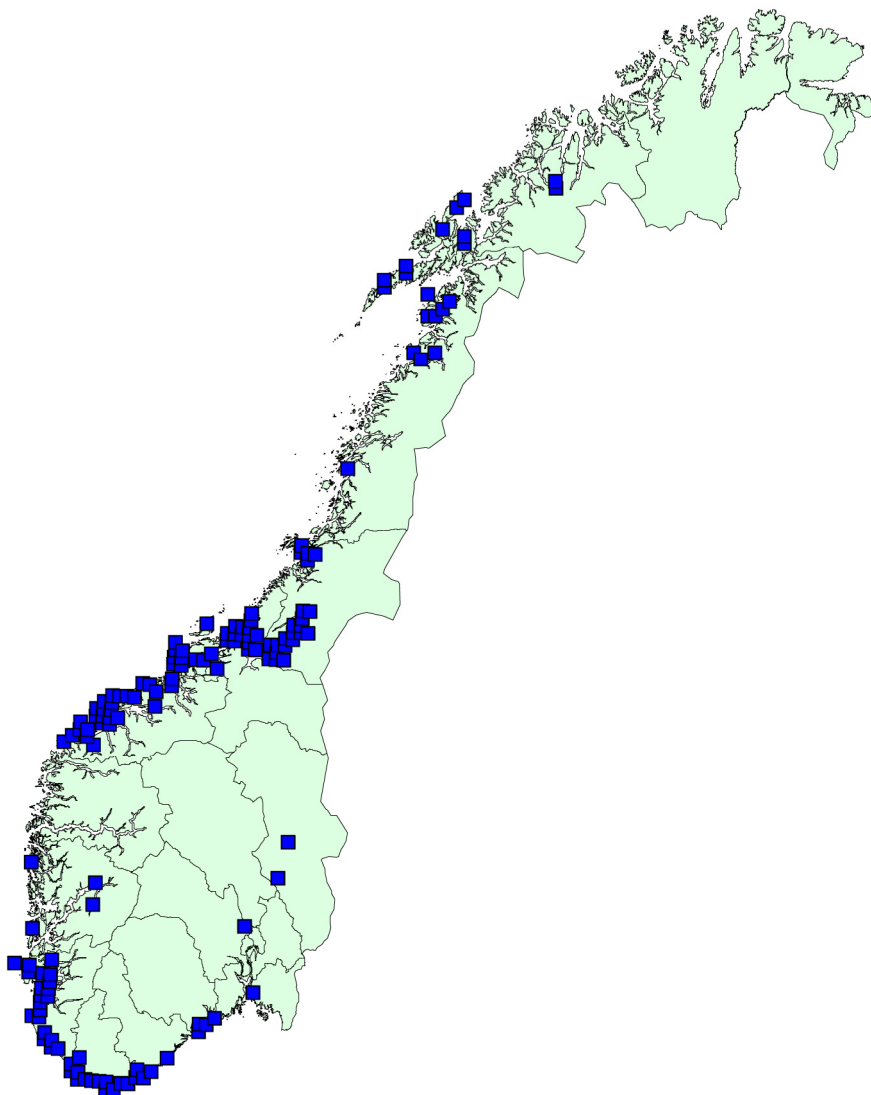

Fig 2: Vinterutbredelsen for horndykker © Svorkmo-Lundberg m.fl. 2006

Et søk på www.artsobservasjoner.no etter horndykkere i Nord-Trøndelag i perioden 1. desember 2010 til 1. mars 2011 viser at horndykkeren er en forholdsvis vanlig overvintrende fugl i Nord-Trøndelag. Det er spesielt områdene rundt Tautra med Svaet mellom Tautra og fastlands Frosta som utmerker seg som overvintringsområde i Nord-Trøndelag. Her kan det finnes opptil 50 individer utenfor hekkesesongen og arten er vanlig forekommende sammen med andre arter som blant annet toppdykker *Podiceps cristatus*, gråstrupedykker *Podiceps griseigena*, gulnebbblom *Gavia adamsii*, ærfugl *Somateria mollissima*, sjøorre *Melanitta fusca*, storskarv *Phalacrocorax carbo* m.fl. Arten forekommer ellers spredt rundt i hele fjorden og ute på kysten, og finnes da i mindre antall på flere steder.

Fig 3: Horndykker i vinterdrakt © Terje Kolaas www.naturspesialisten.no

Om det er bare lokale fugler som overvintrer i Trøndelag vet man ikke med sikkerhet, da det ikke finnes ringmerkingsgjenfunn av horndykkere fra Trøndelag. Det er heller ikke funnet ringmerkede horndykkere med fremmede ringer i Trøndelag. På våren samler fuglene seg i blant annet i Stjørdalsfjorden og ved utløpet av Verdalselva mens de venter på at isen skal forsvinne på hekkeplassene.

4 Metode

Undersøkelsesområdet har bestått av hekkelokalitetene i kommunene Stjørdal, Levanger og Verdal (Jf forslag til overvåkingsområde i handlingsplanen). På eget initiativ har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag tatt med hele Leksdalsvatnet, også den delen av vatnet som befinner seg i Steinkjer kommune.

Kartleggingsmetoden har i all hovedsak fulgt samme metodikk som NOFs landsdekkende kartlegging i 2007, og for undersøkelsesområdet er resultatene fra 2007 direkte sammenlignbare med resultatene fra 2010. Alle kjente hekkelokaliteter i undersøkelsesområdet ble besøkt i siste halvdel av mai, eller første halvdel av juni. Observasjoner tidligere på våren kan gi feilaktige resultater fordi det da fortsatt kan være fugler på trekk man ser. Fra midten av juni vil vegetasjonen på hekkeplassene ha vokst såpass mye at det kan være vanskelig å finne alle fuglene.

Antall hekkende par er basert på antall voksne fugler på lokaliteten, samt par som gjør hekkforsøk. Det siste kan være observasjoner av kurtise, reirbygging, paring m.v. Det vil alltid være en del «enslige» individer som opptrer i etablerte hekkelokaliteter. Når disse «enslige» individene blir registrert uten noen form for registrert pardannelse er de ikke tatt med i beregningen av antall hekkende par på lokaliteten.

I tillegg til kjente hekkelokaliteter blir det også undersøkt andre aktuelle områder med tanke på nye etableringer av horndykker i undersøkelsesområdet. Områdene uten horndykker i 2007 og 2010 er ikke nevnt i tabellen.

Per Inge Værnesbranden har sjekket alle lokaliteter i Stjørdal kommune, mens Hammervatnet i Levanger kommune ble undersøkt av Magne Husby. Deler av dette ble gjort ved hjelp av båt. Tom Roger Østerås har besøkt resten av lokalitetene i Levanger og Leksdalsvatnet i Verdal/Steinkjer. I tillegg er det hentet registreringer fra artsobservasjoner.

Tore Reinsborg og Inge Indahl har bidratt med utfyllende opplysninger.

Antall par observert i aktuell biotop er i utgangspunktet det som registreres, men enkeltindivider hvor den andre fuglen kan ligge gjemt i vegetasjonen registreres også som et par.

Noen ganger kan det være vanskelig å anslå nøyaktig antall par på en lokalitet. Dette gjelder spesielt de store vatnene. Noen av disse tallene er resultat av egne vurderinger.

5 Resultater

I 2010 ble det i undersøkelsesområdet påvist 86 – 88 par horndykker. Dette er 6 par mindre enn i 2007. Dette er en nedgang på litt i overkant av 6 %. Nedgangen er ikke stor, og det er alltid noe feilmargin på en art som horndykker som ofte holder seg skjult i vegetasjonen, så det er vanskelig å si om nedgangen er reell eller ikke. Mest sannsynlig har bestanden vært stabil fra 2007 til 2010.

Nedgangen finner man på lokalitetene i Levanger. I Stjørdal og Verdal er tallene nokså identiske med 2007-tallene. Flere aktuelle tjern og vann uten påvist horndykkere er besøkt både i 2007 og 2010. Disse er ikke med i resultattabellen.

Tabell 1: Oversikt over hekkende horndykkere i undersøkelsesområdet i 2007 og 2010

Lokalitet	Kommune	Antall par 2007	Antall par 2010	Kommentarer
Almovatnet, øst	Stjørdal	3	2	
Liavatnet	Stjørdal	0 - 1	0	
Kaldådammen, Ausetvatnet	Stjørdal	2	1	
Geilvatnet	Stjørdal	1	0	
Åstjønna	Stjørdal	1 - 2	4	
Nedre Rauåttjønna	Stjørdal	1	0	
Bjørgtjønna	Stjørdal	1	0	
Stortyldvatnet	Stjørdal	1	1	
Øvre Rauåttjønna	Stjørdal	0	1	
Engelsvatnet	Stjørdal	0	1	i østenden.
Totalt i Stjørdal		10 - 12	10	Stabil, lokale endringer
Nesjovatnet	Levanger	1	5	
Byavatnet	Levanger	1	0	v/Furunes i 2007.
Hammervatnet	Levanger	8	10 - 11	
Nesvatnet	Levanger	8	6	De fleste i østenden.
Movatnet	Levanger	6	3	
Lynvatnet	Levanger	2	2	
Tjuvtjønna	Levanger	1	0	
Sundetjønna	Levanger	1	0	
Hojemstjønna	Levanger	2	1	
Hoklingen	Levanger	4	2	v/Husbyaunet.
Totalt i Levanger		34	29 - 30	Liten nedgang.
Leksdalsvatnet	Verdal (Steinkjer)	45	44	Stabil
Kjesbuvatnet	Verdal	0	1	Ikke undersøkt i 2007
Barsjøen	Verdal	3	2	
Vera	Verdal	0	0 - 1	Tronsmoen.
Totalt i Verdal		48	47 - 48	Stabil.
Totalt i undersøkelsesområdet		92- 94	86 - 88	Nedgang på ca 6 %.

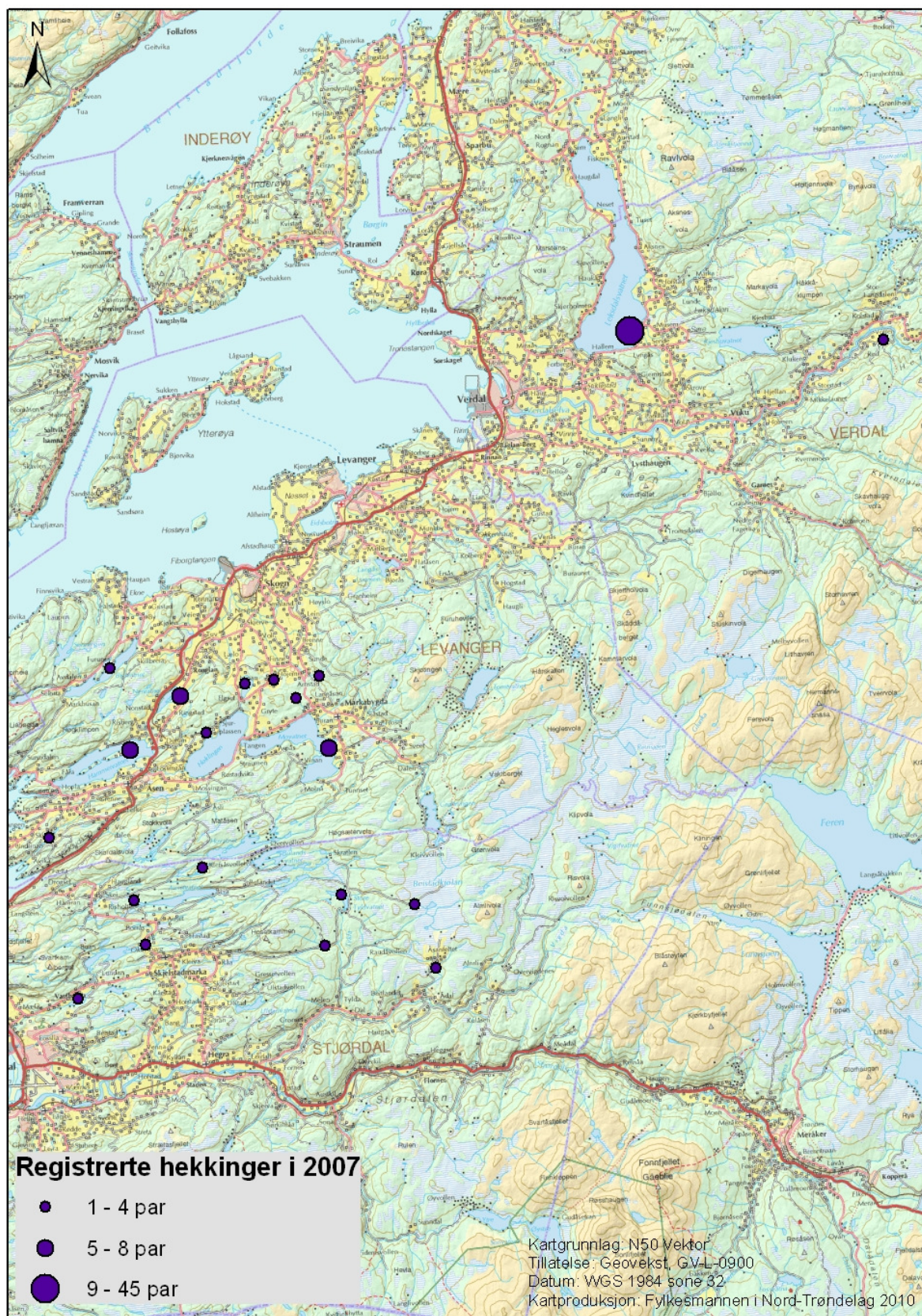

Fig 4: Kart over hekkende horndykker i undersøkelsesområdet i 2007 © Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

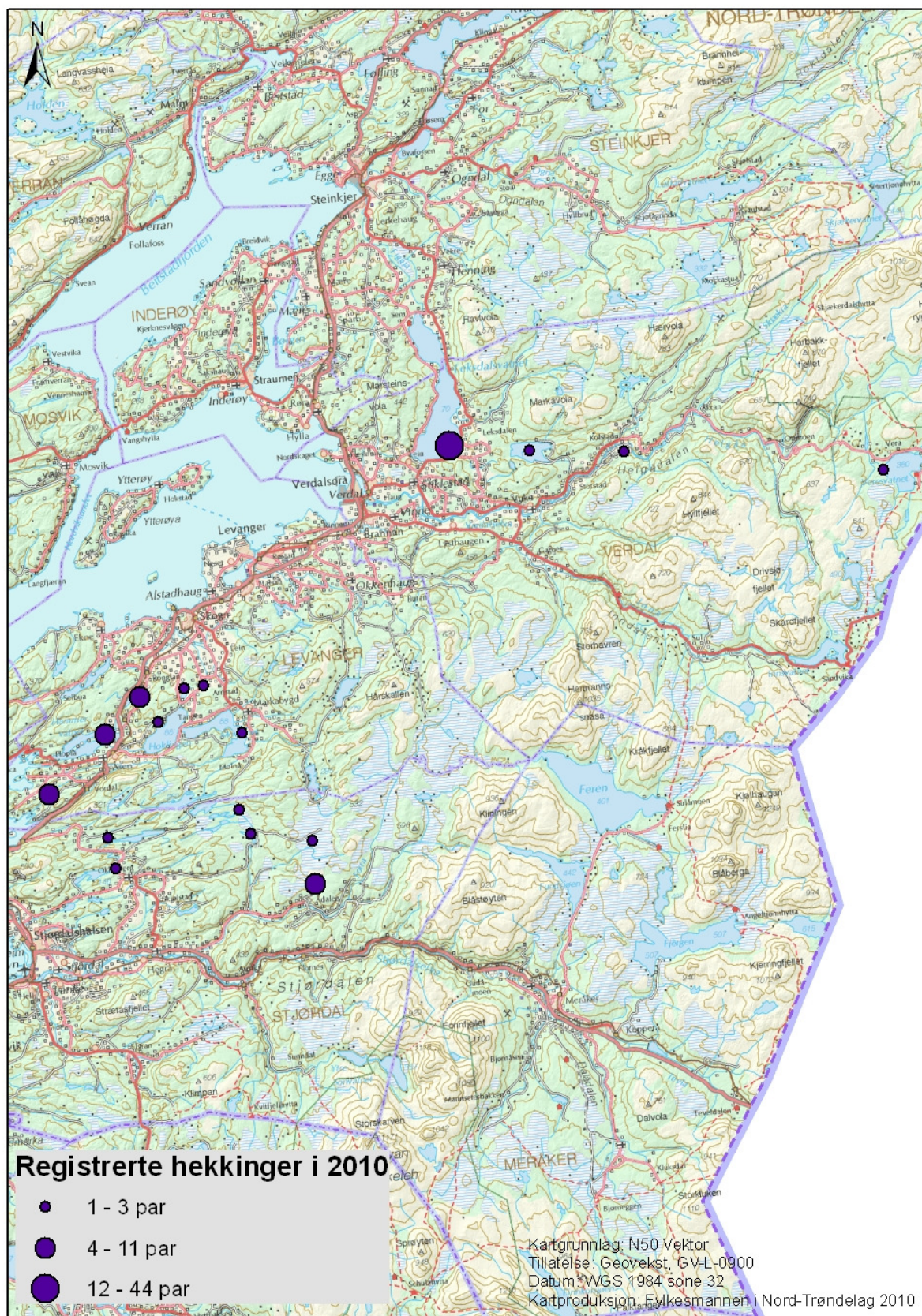

Fig 5: Kart over hekkende horndykker i undersøkelsesområdet i 2010 © Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Det er verdt å merke seg at sirklene som viser antall hekkende par på lokaliteten favner om hele lokaliteten. Så for Leksdalsvatnet sin del dekker sirkelen alle hekkende horndykkere rundt hele vatnet, men sirkelen er plassert der hovedtyngden av hekkende horndykkere oppholder seg, nemlig i Ausa i den sørøstlige delen av vannet.

6 Diskusjon

Fra tidligere å ha hatt sitt kjerneområde i Nordland og Troms ser det nå ut til at kjerneområdet er flyttet sørover til også å omfatte Nord-Trøndelag, og Nord-Trøndelag har i dag en større bestand av horndykker enn noe annet fylke her til lands. Det er knyttet stor usikkerhet rundt tilbakegangen i bestanden i Nordland og Troms. Denne usikkerheten går både på om det er en reell bestandsnedgang eller om det er en forflytning av individer mellom lokalitetene. Øien m.fl. (2008) påpeker at utbredelsesområdet i Nord-Trøndelag har økt de siste 15 årene, men at det ser ut til at bestanden er stabil. Horndykkeren forekommer i størst antall i lavereliggende eutrofe tjern og innsjøer på østsida av Trondheimsfjorden. Resultatene fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sine undersøkelser i 2010 bekrefter dette.

Leksdalsvatnet i Verdal/Steinkjer har den største hekkebestanden i fylket. I 1966 ble bestanden her anslått til 25 – 35 par. I 2007 var bestanden 45 par, og i 2010 44 par. Hammervatnet i Levanger kommune har tidligere vært en god horndykkerlokalitet. På 1980-tallet ble E6 omlagt ved Hammervatnet, og antall par ble tydelig redusert i etterkant. Mye tyder på at fuglene trakk vekk på grunn av forstyrrelser i hekketida. Thingstad m.fl. (2010) konkluderer med at med den kunnskapen som finnes om Hammervatnet var nok vegetasjonsforholdene for hekkende horndykkere sist på 1980-tallet og først på 1990-tallet optimal med tanke på målsettingen om å bevare et rikt fugleliv. Samtidig som antall fugler ble redusert i Hammervatnet, fikk vi etablering på Frosta. Nå hekker det 15-20 par på Frosta. I tillegg finnes arten på Fosen i Leksvik og Verran kommuner. Lenger nord i fylket finner vi horndykker i kommunene Snåsa, Høylandet, Lierne og Nærøy (Øien m.fl. 2008).

Undersøkelsene fra 2010 viser at horndykker holder på å etablere seg som hekkefugl i fjellgrenda Vera i Verdal kommune. Den 24. juli 2010 ble det observert 2 pullus på Tronsmoen i Vera og den første dokumenterte hekkingen i Vera var et faktum. Imidlertid ble det i følge www.artsobservasjoner.no observert et par med horndykkere i Strådalen i Vera den 19. mai 2001 (Inge Hafstad, Trond Sørhuus m.fl.). Observasjoner ble også gjort i 2004 og 2009 før den dokumenterte hekkingen i 2010. Lignende registreringer er gjort i Lierne der horndykker for noen tiår tilbake var en veldig sjelden fugl. Men i de siste årene har den etablert seg som hekkefugl i Brattlandsvatnet. Forsøk på reirbygging ble dokumentert i 2007, mens 3 pullus ble registrert 3. august 2010 (Tore Reinsborg og Magne Myklebust via www.artsobservasjoner.no).

Et annet interessant hekkefunn er fra Namsen, der det hekket et par horndykkere rett nord for Aunfossen i Grong kommune i begynnelsen av 1990-tallet (Øyvind Spjøtvold pers. medd.). Fram til i dag har man tendenser til den samme utviklingen i Meråker kommune og spesielt i kommunene Namsskogan og Røyrvik. Det er i den senere tid observert horndykkere i Brekkvatnet i Namsskogan kommune og langs Huddingsdalen i Røyrvik kommune (Øyvind Spjøtvold pers. medd.) Dette er lokaliteter som man kan forvente at horndykker etablerer seg som hekkefugl hvis utviklingen fortsetter som frem til i dag. Spesielt ved Litlbotn i Huddingsdalen bør være velegnet for etablering av hekkende horndykkere i fremtiden.

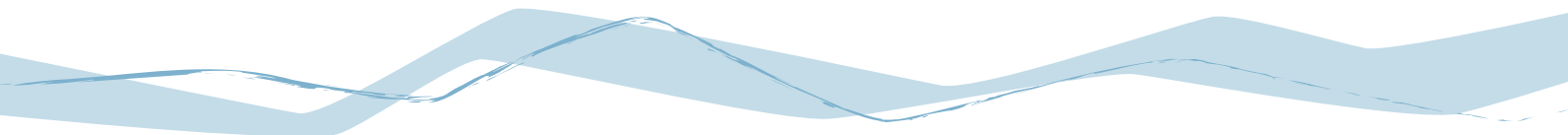
Selv om artens utbredelsesområde i Nord-Trøndelag utvider seg østover trenger nødvendigvis ikke det å bety en økning av bestanden. Bestanden ble av Fjeldså (1994) anslått til ca 250 par i Nord-Trøndelag, mens NOFs kartlegging i 2007 avdekket en hekkende bestand på 193-211 par. Fjeldså (1994) sitt estimat er nok bygd på et mye spinklere grunnlag enn bestandsestimatet utarbeidet av Øien m.fl. (2008) etter NOFs landsdekkende kartlegging og nedgangen fra 1994 til 2007 er vel mest sannsynlig ikke reell. Kartleggingen fra 2007 og 2010 viser at bestanden er stabil i Nord-Trøndelag, noe den mest sannsynlig har vært helt fra 1994.

Øien m.fl. (2008) påpeker at det ser ut som et særtrekk for horndykkeren at selv om hekkebestanden ser ut til å være stabil er det et stadig skifte mellom hekkelokaliteter, noe som medfører at bestanden kan være i tilsynelatende i tilbakegang. Imidlertid viser det seg at når man ser bestanden totalt sett over større regionale arealer så er det mer stabil enn hva førsteinntrykket tilsier. Nydannede og restaurerte lokaliteter kan raskt tas i bruk av horndykkeren, men etter noen år kan den være forsvunnet fra lokalitetene igjen mens andre lokaliteter da får en etablering av arten.

For å avdekke trender i bestandsutviklingen lokalt og regionalt er det viktig at undersøkelserne blir gjentatt hvert år i undersøkelsesområdet, og at landsdekkende kartlegginger blir gjennomført i henhold til handlingsplanen for å avdekke den nasjonale bestandsutviklingen. I følge handlingsplanen skal det gjennomføres en slik landsdekkende kartlegging neste gang i 2014. Det er viktig at det settes av tid og midler til en slik landsdekkende kartlegging selv om ny kunnskap om arten har medført at den er tatt ut av rødlista.

7 Referanser

- Boie, F. (red.).** 1822. Tagesbuch gehalten auf einere Reiße durch Norwegen im Jahre 1817. Königl. Taubstummen-Institut, Schleswig.
- Collet, R.** 1881. Mindre Meddelelser vedrørende Norges Fuglefauna i 1877-1880. Nyt. Magasin for naturvitenskap 26: 254-394.
- Cramp, S., Simmons, K.E.L., Ferguson-Lees, I.J., Gillmor, R., Hollom, P.A.D., Hudson, R., Nicholson, E.M., Ogilvie, M.A., Voous, K.H. & Wattel, J.** 1977. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa, Vol 1, Ostrich to Ducks. Oxford University Press, London. 722s.
- Direktoratet for naturforvaltning.** 2009. Handlingsplan for horndykker *Podiceps auritus*. Rapport 2009-7. 32s.
- Fjeldså, J.** 1994. Horndykker *Podiceps auritus*. S. 38-39 i: Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 551s.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S.** 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 551s.
- Gjershaug, J.O., Kålås, J.A., Lifjeld, J., Strann, K.B., Strøm, H. & Thingstad, P.G.** 2006. Fugler Aves – I: Kålås, J.A., Viken, A. & Bakken, T. (red.) 2006. *Norsk Rødliste 2006*. Artsdatabanken, Norge.
- Kålås, J.A., Gjershaug, J.O., Husby, M., Lifjeld, J., Lislevand, T., Strann, K.B. & Strøm, H.** 2010. Fugler Aves – I: Kålås, J.A., Viken, A., Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2006. *Norsk Rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.
- Stueflotten, S.** 2006. Horndykker *Podiceps auritus*. S 134 i: Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J.E. & Sæbø, S. (red.) 2006. *Norsk Vinterfuglatlas. Fuglenes utbredelse, bestandsstørrelse og økologi vinterstid*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim. 496s.
- Svorkmo-Lundberg, T., Bakken, V., Helberg, M., Mork, K., Røer, J.E. & Sæbø, S. (red.)** 2006. *Norsk Vinterfuglatlas. Fuglenes utbredelse, bestandsstørrelse og økologi vinterstid*. Norsk Ornitologisk Forening, Trondheim. 496s.
- Thingstad, P.G., Øien, D.-I. & Kjærstad, G.** 2010. Oppfølgingsprosjekt for verneområder: Status for biologiske kvaliteter i Hammervatnet naturreservat 2010. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Zool. Ser. 2010-7: 1-43.
- Øien, I.J., Aarvak, T. & Reinsborg, T.** 2008. Horndykkeren i Norge – truet art på fremmarsj? *Vår Fuglefauna* 31: 20-27.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Postboks 2600, 7734 Steinkjer

Tlf: 74 16 80 00 - Faks: 74 16 80 53
postmottak@fmnt.no - www.fmnt.no